

D'AZENTEN GOAN OPZIJE OAN ZE DEN TRAM ZIEN RIJE

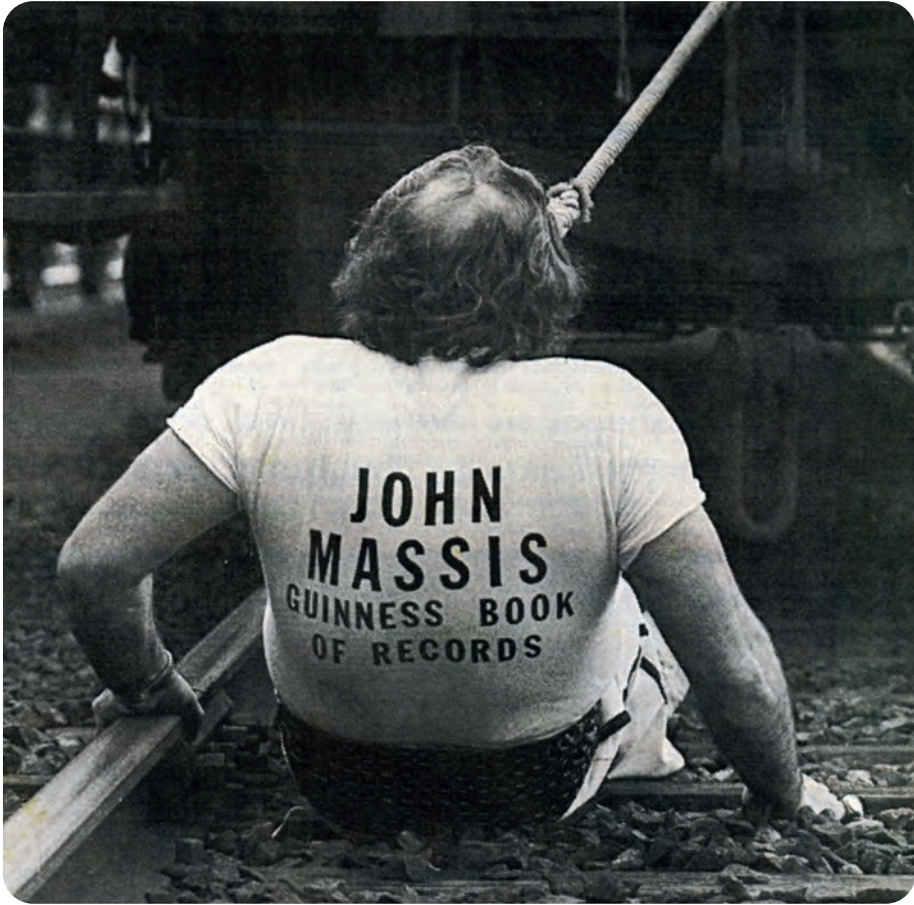
Hans Dousselare, Luc Devriese, Sonja Gysseling

*D'azenten goan opzije, oan ze den tram zien rijke
Allee, allee circulee, oas 't nie veurniet es rijke wij nie mee
Tram twee of tram dreie, gien iene es in tije
Stoppe giene parlee, of t'es op de' kajee.*

En niet alleen d'azenten goan opzije: als je die 'tramtreinen' van tegenwoordig door de drukke Korenmarkt en langs de zo mogelijk nog drukker Groentenmarkt ziet rijden... Enkel wijlen John Massis had er geen schrik van: hij trok ze voort met een trekkoord bevestigd aan het machtig gebit in zijn (grote) muile (afb. 1). Wel moeten we hier onmiddellijk bij vertellen dat onze onverschrokken azenten niet bang waren van de trammekes van toen. Ze weigeren zogezegd mee te rijden omdat ze vanaf een bepaald jaar moesten betalen, net als de gewone mensen.

De documentjes (afb. 2-5), hierbij gereproduceerd, waren in gebruik in de tijd van de 'koffiemolens', tramtype in Gent destijds zo genoemd naar de eigenaardige geleiding met een horizontale heen en weer draaiende 'manivelle'. De huidige trams versnellen, vertragen en remmen met behulp van voetpedalen. Tussen haakjes: trams worden niet gestuurd of bestuurd, maar geleid.

De papiertjes worden liefdevol bewaard in Documentatiecentrum DSMG, Sint-Amandsberg bij de collectie 'Vliegende Bladen', reeks 'Mobiliteit'. Ze dateren vermoedelijk van voor WO II: oude spelling (bv. 'uitnoodiging'), tweetalige naam, de vroegere benaming van de trammaatschappij (Franse afkorting: TEG, Nederlandse: ETG). In 1961 veranderde dat in Maatschappij voor Intercommunaal Vervoer Gent (MIVG). Dat moest wel, want niet enkel trams, ook bussen verzekerden het openbaar vervoer. Het bleef wel beperkt tot Gent en enkele buurgemeenten: intercommunaal. Sinds 1990 werd dat uitgebreid tot de hele regio Vlaanderen en heet de hele grote maatschappij De Lijn (officieel Vlaamse Vervoermaatschappij). Gentenaars, die af en toe een bus nemen buiten hun thuisstad of bv. de kusttram, en die de gelukkige bezitters

Afb. 1. John Massis aan het werk (foto uit een mooi geïllustreerd krantenartikel verschenen bij zijn dood (De Gentenaar, 13 juli, 1988, DSMG, Vliegende Bladen, Personalia).

TARIEVEN STADSNET	
Kaarten voor 9 reizen	10 Fr.
Biljetten voor Militairen in uniform . . .	1 Fr.
Rechtstreeksch biljet vóór 7 uur 's morgens	1 Fr.
Rechtstreeksch biljet na 7 uur 's morgens	1.75 Fr.
Aansluitingsbiljet vóór 7 uur 's morgens .	1.25 Fr.
Aansluitingsbiljet na 7 uur 's morgens .	2 Fr.

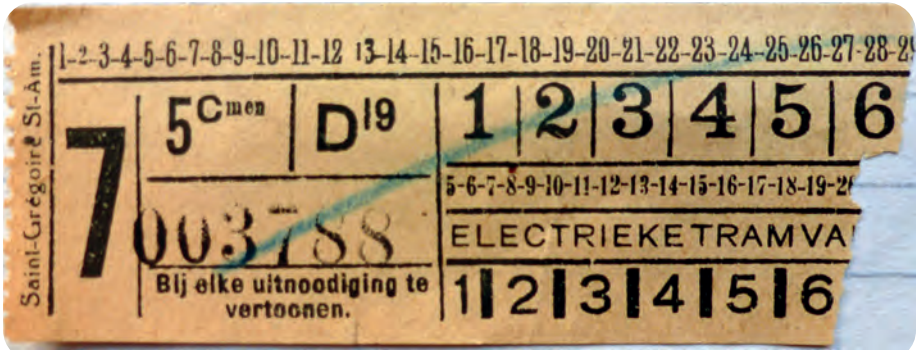
Afb. 2. De tarieven van het stadsnet. Verlaagd tarief voor militairen (in uniform!) en vroege vogels (vooral werkmensen). Tien frank voor negen 'reizen'. Waag het niet om de prijs van toen voor een ritje om te zetten in Euro.

Afb. 2. Illustratie op de voorzijde van de tabel op Afb. 3 met tweetalige naam van de tram-
maatschappij.

LIJNEN	REISWEG		EERSTE EN LAATSTE AFREIZEN					LIJNEN
	Moscou	Wilson Pl	Koornm	Gasmeterl	Gasmeterl	Koornm	St. Pieterst.	
LIJN 1								
Weekdagen	6.10	22.45	5.52	23.00	6.10	22.48	6.19	
Zon-, feestd	6.20	22.45	6.05	23.00	6.20	22.48	6.33	
LIJN 2								
Weekdagen	6.15	23.34	6.27	23.02	6.10	22.54	6.16	
Zon-, feestd	6.17	23.34	6.28	23.02	6.26	22.54	6.18	
LIJN 3								
Weekdagen	6.05	22.45	5.52	23.00	6.08	22.45	6.04	
Zon-, feestd	6.23	22.45	6.05	23.00	6.23	22.45	6.20	
LIJN 31								
Weekdagen	6.11	22.46	5.57	23.00	6.13	22.45	6.10	
Zon-, feestd	6.15	22.38	5.57	23.00	6.15	22.38	6.12	
LIJN 4								
Weekdagen	6.03	22.47	5.58	23.00	6.10	22.50	6.03	
Zon-, feestd	6.20	22.49	6.10	23.00	6.21	22.50	6.20	
LIJN 5								
Weekdagen	6.00	22.50	5.57	23.05	6.10	22.50	5.58	
Zon-, feestd	6.30	22.50	6.17	23.05	6.30	22.50	6.29	
LIJN 6								
Weekdagen	6.05	22.52	6.05	23.00	6.12	23.01	6.19	
Zon-, feestd	6.28	23.00	6.36	23.08	6.37	23.09	6.43	
LIJN 7								
Weekdagen	6.10	22.53	5.59	23.11	6.10	22.53	6.20	
Zon-, feestd	6.18	22.54	6.24	23.05	6.17	22.54	6.56	
LIJN 8								
Weekdagen	6.00	23.20	6.01	23.21	6.07	23.27	6.15	
Zon-, feestd	6.15	23.20	6.16	23.21	6.22	23.27	6.20	
LIJN 9								
Weekdagen	6.35	21.15	6.43	21.23	6.31	21.01	6.45	
Zon-, feestd	6.45	22.15	6.53	22.23	6.31	22.01	6.45	
LIJN 10								
Weekdagen	6.09	22.50	6.17	22.58	6.22	23.13	6.32	
Zon-, feestd	6.09	22.50	6.17	22.58	6.34	23.10	6.50	
LIJN 20								
Weekdagen	6.00	22.04	6.07	22.09	6.18	22.20	6.33	
Zon-, feestd	6.42	22.30	6.47	22.35	7.00	22.48	7.15	

Afb. 4. Tabel van de eerste en laatste 'afreizen' aan de verschillende haltes van de lijnen 1 tot 10 plus 20 en 31.

Afb. 5. Een typisch rittenbiljet verkocht door de tweede man op de tram, de verkoper-controlleur: niet zelden een norske kerel in uniform. Die stempelde de meerrittenkaarten af en verkocht de flinterdunne ticketjes voor enkele ritten. Na betaling werden ze door datzelfde heerschap ontwaard door er een flinke streep door te zetten met waspotlood en afgescheurd van een groezelige blok. Elk van die kleine trammekes had dus twee personeelsleden aan boord: de wattman of tramgeleider en een controleur verkoper.

zijn van een Lijnkaart (Mobibkaart), weten dat te appreciëren.

Onder de titel: het refrein van een van de succesliedjes die Marie Brouillard (onterecht vergeten) schreef voor Romain Deconinck.